

Wegwijs in de Jeugdwet

mr. W.M.B. Elferink

Wegwijs in de Jeugdwet

Juridische wegwijzer van hulpvraag naar hulpverlening

Vijfde druk, juni 2025

© Berghauser Pont Publishing, Amsterdam, 2025

www.berghauserpont.nl

ISBN: 9789493376274

NUR: 823

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No parts of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Voorwoord

De Jeugdwet is inmiddels meer dan tien jaar in werking, maar de ontwikkelingen in beleid, wetgeving en jurisprudentie zijn nog in volle gang. De gemeenten ervaren problemen in de uitvoering en in de financiën. De instellingen zien zich geconfronteerd met veel bureaucratie en de jeugdigen en hun ouders hebben soms het gevoel van het kastje naar de muur gestuurd te worden.

Veel juridische kwesties zijn in de jurisprudentie nog niet uitgewerkt. Lang niet alle uitspraken van rechtbanken zijn gepubliceerd en de Centrale Raad van Beroep doet slechts mondjesmaat uitspraken op het gebied van de Jeugdwet, vaak toegesneden op de casus, en zonder werkelijk richting te geven.

Nog veel is onduidelijk en er zijn, getuige ook de evaluatie van de Jeugdwet, voldoende uitdagingen voor de toekomst. Het is als met de jeugdige zelf: de ontwikkeling naar volwassenheid laat op zich wachten maar er is een gestage ontwikkeling.

In dit boek wordt vooral de Jeugdwet behandeld. Maar ook de wisselwerking met de Algemene wet bestuursrecht en het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek komt aan de orde. Daarbij is veel aandacht geschonken aan de parlementaire geschiedenis en de jurisprudentie, zowel van de rechtbanken als van de Centrale Raad van Beroep. Als bijlage is een overzicht met een korte beschrijving opgenomen van alle uitspraken die de Centrale Raad van Beroep in het kader van de Jeugdwet heeft gedaan vanaf de inwerkingtreding van de wet tot 15 april 2025. In deze vijfde druk is op verschillende plaatsen ten opzichte van eerdere drukken ingegaan op de mogelijkheden die de gemeente heeft om een eigen beleid te voeren. Lang niet alle mogelijkheden worden door de gemeenten ten volle benut. Aan de hand van de beslisruimte van de betreffende bestuursorganen wordt duidelijk gemaakt welke ruimte het bestuur heeft. En ten slotte is een heel nieuw hoofdstuk toegevoegd over een van de meest besproken thema's in de Jeugdwet: de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen.

W. Elferink

Hengevelde, april 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	V
1 Inleiding	1
1.1 De totstandkoming van de Jeugdwet	1
1.2 Internationale en nationale regels	2
1.3 De Hervormingsagenda jeugd 2023-2028	3
1.4 Het vrijwillige en het gedwongen kader in het jeugdstelsel	4
1.5 Belangrijke actoren in het jeugdstelsel	5
1.6 De Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht	6
2 De belangrijkste begrippen uit de Jeugdwet	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Toeleiding, advisering en bepaling van jeugdhulp	9
2.3 Jeugdige	11
2.3.1 Begrip jeugdige	11
2.3.2 Van 0 tot 18 jaar	11
2.3.3 Van 18 tot 23 jaar: strafrecht	11
2.3.4 Van 18 tot 23 jaar: verlengde jeugdhulp	11
2.3.5 Van 18 tot 23 jaar: pleegzorg	12
2.3.6 Niet alle voorzieningen bij verlengde jeugdhulp	13
2.3.7 Jeugdige vreemdelingen	14
2.4 Ouders	14
2.4.1 Begrip ouders	14
2.4.2 De gezaghebbende ouder	15
2.4.3 De adoptiefouder	15
2.4.4 De stiefouder	15
2.4.5 De andere verzorger en opvoeder	16
2.4.6 De pleegouder	16
2.4.7 De voogd of de pleegoudervoogd	16
2.5 Jeugdhulp	17
2.5.1 Begrippen jeugdzorg en jeugdhulp	17
2.5.2 Ondersteuning van en hulp en zorg	18
2.5.3 Bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer	18
2.5.4 Persoonlijke verzorging	19
2.5.5 Hulpmiddelenzorg	19
2.5.6 Vervoer	20
2.5.7 Niet wetenschappelijk onderbouwde hulp	21

2.5.8	Gesloten jeugdhulp	22
2.5.9	Jeugdhulp aan vreemdelingen	23
2.5.10	Jurisprudentie begrip jeugdhulp	24
2.6	De woonplaats	27
2.7	Problemen	28
2.7.1	Begrip problemen	28
2.7.2	Psychische problemen en stoornissen etc. van de jeugdige	28
2.7.3	Opvoedingsproblemen van de ouder	29
2.7.4	Beperkingen in de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie	30
2.7.5	Tekort aan zelfredzaamheid	30
2.7.6	Vaststelling door het college	30
2.8	Kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering	31
2.9	Preventie	31
2.10	Plannen in de Jeugdwet	32
2.10.1	Inleiding	32
2.10.2	Het beleidsplan	32
2.10.3	Het familiegroepsplan	33
2.10.4	Het hulpverleningsplan en plan van aanpak	33
2.10.5	Het ondersteuningsplan	34
2.10.6	Het budgetplan	34
2.10.7	Beleidsregels	34
3	Gemeentelijk beleid	35
3.1	Inleiding	35
3.2	De wetsgeschiedenis, ruimte voor de gemeenteraad	35
3.3	Jurisprudentie, ruimte voor de gemeenteraad	37
3.4	De verplichting van de gemeenteraad om een verordening vast te stellen	38
3.5	De ruimte van het college van burgemeesters en wethouders	39
4	Voorzieningen	43
4.1	Inleiding	43
4.2	De norm van verantwoorde werktoedeling	45
4.3	Individuele, andere en overige voorzieningen	46
4.4	Afbakening Jeugdwet en andere wetten	46
4.4.1	Inleiding	46
4.4.2	Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015	46
4.4.3	Jeugdwet en Wet langdurige zorg	47
4.4.4	Jeugdwet en Zorgverzekeringswet	48
4.4.5	Jeugdwet en Wet passend onderwijs	50

4.5	Jeugdwetvoorziening gaat toch voor	51
4.5.1	Inleiding	51
4.5.2	Meerdere oorzaken voor hetzelfde probleem	51
4.5.3	Jeugdhulpbepaling door gecertificeerde instelling of strafrechter	53
4.6	Overige voorzieningen	54
4.7	Individuele voorzieningen	54
4.8	Pleegzorgvoorzieningen	55
4.9	Beslissing over voorzieningen	56
4.10	De duur van de voorziening	58
4.11	De keuze van de voorziening	59
4.12	De omvang van de voorziening	62
5	De toegang tot de jeugdhulp	63
5.1	Inleiding	63
5.2	Toegang via Veilig Thuis?	63
5.3	Toegang via de huisarts, de jeugdarts of de medisch specialist	64
5.4	Toegang via de gecertificeerde instelling, de kinderbeschermingsmaatregel	67
5.5	Toegang via de gecertificeerde instelling, de jeugdreclassering	71
5.6	Toegang via de (civiele) kinderrechter	72
5.7	Toegang via de gemeente	73
6	De procedure om te komen tot een verleningsbesluit	75
6.1	Inleiding	75
6.2	Het besluit	75
6.2.1	Begrip besluit	75
6.2.2	Wanneer is sprake van een besluit?	76
6.2.3	Delegatie en mandaat	80
6.3	De belanghebbende	82
6.3.1	Begrip belanghebbende	82
6.3.2	De juridische ouder in de zin van de Jeugdwet	82
6.3.3	De ouder zonder gezag	82
6.3.4	De biologische ouder	84
6.3.5	De pleegouder en pleegouder-voogd	85
6.3.6	De jeugdige	85
6.3.7	De jeugdhulpaanbieder	86
6.4	De aanvraagprocedure volgens de Algemene wet bestuursrecht	87
6.5	De aanvraagprocedure à la Wmo 2015	90
6.6	Wie kan een aanvraag indienen?	92
6.6.1	Inleiding	92

6.6.2	De gezaghebbende ouders	92
6.6.3	De jeugdige	93
6.6.4	Het daadwerkelijk inzetten van de jeugdhulp	93
6.6.5	Toestemming van jeugdigen jonger en ouder dan 16 jaar	94
6.6.6	Aanvraag en toestemming niet verwarren	95
6.6.7	Wat houdt de aanvraag in?	96
6.7	Besluitvorming	97
6.8	De bekendmaking van het besluit	98
6.9	De ingangsdatum van de voorziening	99
6.10	Schadevergoeding wegens niet tijdig beslissen	100
6.11	Resultaatgericht beschikken	100
6.12	Beschikkingsvrij of beschikkingsarm werken	101
7	De eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen	103
7.1	Inleiding	103
7.2	Jeugdwet en eigen kracht	103
7.3	Het Burgerlijk Wetboek en eigen kracht	104
7.4	De parlementaire geschiedenis Jeugdwet en eigen kracht	105
7.5	Internationale verdragen, Jeugdwet en eigen kracht	108
7.6	De gemeentelijke verordening jeugdhulp en eigen kracht	109
7.7	Gebruikelijke en bovengebruikelijke hulp	110
7.8	Financiële draagkracht en eigen kracht	114
8	Het onderzoek	119
8.1	Inleiding	119
8.2	Artikel 2.3 Jeugdwet nader beschouwd	119
8.3	De in te zetten deskundigheid	119
8.4	Toetsing van deskundigheid door het college	120
8.4.1	De vergewisplicht	120
8.4.2	De vraagstelling	121
8.4.3	De hoedanigheid van de adviseur	121
8.4.4	De totstandkoming van het advies	122
8.4.5	De inhoud van het advies	123
8.4.6	Twijfel aan het advies en contra-expertise	123
8.4.7	Contra-expertise door de rechter	125
8.5	Het stappenplan voor het onderzoek	126
8.5.1	Stappenplan	126
8.5.2	De vaststelling van de hulpvraag	126
8.5.3	De vaststelling van de problemen	127
8.5.4	De vaststelling van de noodzakelijke hulp naar aard en omvang	128

8.5.5	De eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen	129
8.5.6	De vaststelling van de voorziening voor jeugdhulp	129
8.6	Ook stappenplan bij 'overige voorzieningen'?	131
8.7	De medewerkingsverplichting	132
9	Het persoonsgebonden budget	137
9.1	Inleiding	137
9.2	De voorwaarden voor het verstrekken van een persoonsgebonden budget	137
9.2.1	Inleiding	137
9.2.2	Het trekkingsrecht	137
9.2.3	Bekwaamheid	141
9.2.4	De motivering	142
9.2.5	Kwaliteit	144
9.2.6	Het budgetplan	146
9.3	De gronden voor het weigeren van een persoonsgebonden budget	147
9.3.1	Inleiding	147
9.3.2	Kosten van derden zijn hoger	148
9.3.3	Eerdere herziening of intrekking	149
9.4	Een persoonsgebonden budget voor de inzet van het sociaal netwerk	149
9.4.1	Inleiding	149
9.4.2	Begrenzing van de hulp binnen het sociaal netwerk	150
9.4.3	Hulp in het sociale netwerk is doelmatiger	152
9.4.4	Hulp mag niet leiden tot overbelasting	153
9.4.5	Bekwaamheidseis en sociaal netwerk	153
9.4.6	Beperking van de reikwijdte	154
9.5	Het tarief	154
9.5.1	Inleiding	154
9.5.2	Is delegatie van regelgeving over de hoogte van het tarief mogelijk?	155
9.5.3	De hoogte van het tarief	156
9.5.4	De hoogte van het tarief bij pgb sociaal netwerk	157
9.5.5	De hoogte van het tarief bij pgb sociaal netwerk bij professionele hulp	158
9.5.6	De (flexibele) inzet van het budget	159
9.5.7	Wet minimumloon en persoonsgebonden budget binnen het sociale netwerk	160

10 Toezicht en handhaving	161
10.1 Inleiding	161
10.2 Heroverweging van persoonsgebonden budget	161
10.3 Herziening en intrekking	161
10.4 Beëindiging en wijziging van het persoonsgebonden budget	164
10.5 Terugvordering en invordering	165
10.6 Toezicht en handhaving, college van burgemeester en wethouders	166
10.7 Toezicht en handhaving, inspectie gezondheidszorg en jeugd	167
 11 Bezwaar, beroep, tuchtrecht en klachten	 171
11.1 Inleiding	171
11.2 Wie kan bezwaar maken?	171
11.2.1 Inleiding	171
11.2.2 De jeugdige	171
11.2.3 Ouders	172
11.3 Waartegen bezwaar maken?	173
11.4 De bezwarenprocedure	174
11.4.1 Inleiding	174
11.4.2 Het horen van de jeugdige en het Kinderrechtenverdrag	175
11.4.3 De hoorplicht in bezwaar	175
11.4.4 De stukken	176
11.5 Het besluit op bezwaar	177
11.6 Beroep	178
11.6.1 Inleiding	178
11.6.2 Beroep en hoger beroep	178
11.6.3 Procesbelang	180
11.6.4 De toetsing door de bestuursrechter	182
11.6.5 De voorlopige voorziening	184
11.7 De klachtenprocedure	186
11.7.1 Inleiding	186
11.7.2 Het klachtrecht op grond van de Algemene wet bestuursrecht	187
11.7.3 Het klachtrecht op grond van de Jeugdwet	187
11.7.4 Het tuchtrecht	187
11.7.5 De kinderombudsman	188
 12 Kinderbescherming, familierechtelijke aspecten en bijzondere wetten	 191
12.1 Inleiding	191
12.2 Kinderbescherming	191
12.2.1 Inleiding	191
12.2.2 De ondertoezichtstelling	192

12.2.3	De voorlopige ondertoezichtstelling	195
12.2.4	De uithuisplaatsing	196
12.2.5	De opname in een gesloten accommodatie	196
12.2.6	De gezagsbeëindiging	198
12.3	Familierechtelijke aspecten	199
12.3.1	Inleiding	199
12.3.2	Geschillen omtrent de uitoefening van het gezag	199
12.3.3	Geschillen over het gezag	200
12.3.4	Hoofdverblijf, omgang en informatie	201
12.3.5	Echtscheiding	203
12.4	De jeugdige en de verplichte gezondheidszorg	204
12.4.1	Inleiding	204
12.4.2	De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg	205
12.4.3	Wet zorg en dwang	206
Bijlage: samenvatting jurisprudentie Centrale Raad van Beroep tot 15 april 2025		207
Trefwoordenregister		231